

УДК 78.071.2.092(477):94(477+470)"2014/2025"

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-3-1-28>

Сергій ПРОКОПОВ

Заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри хорового та оперно-симфонічного диригування, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, майдан Конституції, 11/13, м. Харків, Україна, 61003

ORCID: 0000-0002-5892-6290

Олена ЯСТРУБ

доктор філософії, викладач кафедри хорового та оперно-симфонічного диригування, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, майдан Конституції, 11/13, м. Харків, Україна, 61003

ORCID: 0000-0001-7503-7543

Бібліографічний опис статті: Прокопов, С., Яструб, О. (2025). Конкурси диригентів в Україні під час війни як прояв консолідації хорової спільноти. *Fine Art and Culture Studies*, 3-1, 199–206, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-3-1-28>

КОНКУРСИ ДИРИГЕНТІВ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ ЯК ПРОЯВ КОНСОЛІДАЦІЇ ХОРОВОЇ СПІЛЬНОТИ

Мета наукової статті – розглянути роль новітніх конкурсів в Україні у професійному зростанні хорових диригентів, що слугують проявом консолідації хорової спільноти у час воєнного стану (зокрема, у період 2024 – першої половини 2025 рр.). **Методологія** заснована на поєднанні історико-контекстуального, виконавського, компаративного та системного підходів. **Наукова новизна** отриманих результатів пов'язана з дослідженням новітніх конкурсів диригентів в Україні у період 2024 – першої половини 2025 рр., які присвячені вшануванню пам'яті видатних майстрів, репрезентантів диригентських хорових шкіл: Київської – Олега Тимошенка, Львівської – Миколи Колесси, Андрія Кушніренка, Одеської – Дмитра Загорецького, Харківської – Юрія Кулика. Досліджувані Всеукраїнські конкурси диригентів у форматі онлайн та оффлайн, що організовані провідними мистецькими закладами вищої освіти України, підтверджують життєдайність даного явища в контексті мистецького часопростору сьогодення, означеного болючими викликами (воєнні дії). Системне визначення результатів наукового дослідження, запропонованого у **Висновках**, дозволяє окреслити сучасний стан конкурсного руху, який функціонує за законами спадкоємності української музичної культури з опорою на особливості живого комунікування; репертуарної політики; науково-практичної складової, усталеної за законами синтезу теорії та практики – онтогенези професії диригента; фахової відповідності щодо категорії учасників. Окрім того, засвідчено, що творчі змагання є реальною платформою для прем'єрного виконання хорових творів сучасних композиторів, а об'єднуюча місія «Схід & Захід» суголосна часу та залишається на сторожі збереження національного диригентського мистецтва представниками молодшої генерації XXI століття. Дослідження специфіки організації роботи викладачів із здобувачами у підготовці до конкурсу диригентів в умовах воєнного стану сьогодення визначає перспективи подальших наукових розвідок.

Ключові слова: хорове мистецтво, конкурси диригентів, хорова школа, композиторська школа, диригентсько-хорова майстерність, виконавська діяльність, хорова спільнота.

Serhii PROKOPOV

Honoured Artist of Ukraine, Professor at the Department of Choral, Opera and Symphony Conducting, Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts, 11/13 Maidan Konstytutsii, Kharkiv, Ukraine, 61003

ORCID: 0000-0002-5892-6290

Olena YASTRUB

PhD in Art, Lecturer at the Department of Choral, Opera and Symphony Conducting, Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts, 11/13 Maidan Konstytutsii, Kharkiv, Ukraine, 61003

ORCID: 0000-0001-7503-7543

To cite this article: Prokopov, S., Yastrub, O. (2025). Konkursy dyryhentiv v Ukraini pid chas viiny yak proiav konsolidatsii khorovoi spilnoty [The conductors' competitions in Ukraine during the war as

a manifestation of the consolidation of the choral community]. *Fine Art and Culture Studies*, 3-1, 199–206, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-3-1-28>

THE CONDUCTORS' COMPETITIONS IN UKRAINE DURING THE WAR AS A MANIFESTATION OF THE CONSOLIDATION OF THE CHORAL COMMUNITY

The purpose of the scientific article is to consider the role of the latest competitions in Ukraine in the professional growth of choral conductors, which serve as a manifestation of the consolidation of the choral community during martial law (in particular, in the period 2024 – the first half of 2025). The methodology is based on a combination of historical-contextual, performing, comparative and systemic approaches. The scientific novelty of the results obtained is associated with the study of the latest conductors' competitions in Ukraine in the period 2024 – the first half of 2025, which are dedicated to honouring the memory of outstanding masters, representatives of conducting choral schools: Kyiv – Oleg Tymoshenko, Lviv – Mykola Kolessa, Andriy Kushnirenko, Odesa – Dmytro Zagretsky, Kharkiv – Yuriy Kulyk. The studied All-Ukrainian conductors' competitions in online and offline formats, organized by leading art institutions of higher education in Ukraine, confirm the vitality of this phenomenon in the context of the present time and space, marked by painful challenges (military actions). The systematic definition of the results of the scientific research proposed in the Conclusions allows us to outline the current state of the competitive movement, which functions according to the laws of the continuity of Ukrainian musical culture with support for the peculiarities of live communication; repertoire policy; scientific and practical component, established according to the laws of the synthesis of theory and practice – the ontogenesis of the conductor's profession; professional correspondence to the category of participants. In addition, it has been proven that creative competitions are a real platform for the premiere performance of choral compositions of modern composers, and the unifying mission "East & West" is consonant with time and remains on guard of the preservation of national conducting art by representatives of the young generation of the 21st century. The research of the specifics of the organization of work of teachers with applicants in preparation for the conductors' competition in the conditions of martial law today determines the prospects for further scientific explorations.

Key words: choral art, conductors' competitions, choral school, composing school, conducting and choral skills, performing activities, choral community.

Постановка проблеми. Диригентське мистецтво вважають одним із найскладніших видів музичного виконавства. Синтез теорії та практики зумовлює становлення фахівця-диригента з врахуванням духовно-світоглядних цінностей як невід'ємної складової музичної культури. В контексті мистецького обшину нині проведення конкурсів диригентів є значущим. По-перше, активізація конкурсного руху акумулює творчу енергію молодих музикантів та здійснює (на наш погляд) важливу функцію комунікації між учасниками конкурсних змагань, членами журі, слухачами, організаторами. По-друге, спонукає замислитися про найважливіші сенси духовного буття та, власне, підтримує віру у себе і мирне майбутнє України.

У зв'язку з новими викликами сьогодення (*Covid-19*, війна) вокально-хорове мистецтво України опинилось в складних умовах. Зокрема, це пов'язано із особливостями тенденцій розвитку культури східних регіонів України, де освітній процес відбувається у дистанційному форматі, а концертна діяльність хорових колективів припинила своє існування чи функціонує в обмеженому просторі.

За таких обставин здобувачі освіти, для яких «музичним інструментом» в період навчання

є хоровий клас, втрачають можливість його використовувати, удосконалювати професійні співочі навички, отримувати практичний досвід з фаху, брати участь у підготовці до конкурсних змагань, умови яких передбачають роботу з хором.

Необхідно додати, що особливості проведення конкурсів та фестивалів хорових колективів більшою мірою досліджуються в музикознавстві (праці П. Андрійчука (2023), Ю. Воскобойнікової та Р. Толмачова (2024)), але запропонована тема наукової розвідки є однією з небагатьох, що присвячена саме аналізу конкурсів диригентського мистецтва. Таким чином, актуальність теми дослідження зумовлена назрілою потребою осмислення в сучасній музичній науці значення новітніх конкурсів у професійному зростанні хорових диригентів після повномасштабного вторгнення Росії в Україну.

Мета наукової статті – розглянути роль новітніх конкурсів в Україні у професійному зростанні хорових диригентів у час воєнного стану, що слугують проявом консолідації хорової спільноти (у тому числі, на підставі власних спостережень одного з авторів статті – Сергія Прокопова як члена журі конкурсів хорових диригентів).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Темі вивчення конкурсно-фестивальних форм хорової творчості присвячено ряд наукових досліджень. У праці І. Бермес розглядаються форми організації музичних фестивалів у сучасному просторі України на зламі ХХ–ХХІ століть, які, на думку дослідниці, є потужним інструментом «для поширення різних видів виконавського мистецтва, які сприяють піднесенню національної музичної культури» (Бермес, 2015, с. 150). Дослідниця виокремлює деякі положення про Міжнародні фестивалі («Київ-Музик-Фест» та Міжнародний фестиваль сучасної академічної музики «Житомирська музична весна» імені Олександра Стецюка) як зразки високого рівня організації в глобалізованому мистецькому просторі.

Класифікацію проявів і форм конкурсно-фестивальної комунікації запропоновано у науковій розвідці О. Іванової (2021). Зокрема, у висновках надано розподіл досліджуваного явища, а саме: за кількістю комунікуючих осіб, за статусом учасників комунікації, за способом комунікації, за рівнем комунікації, за місцем комунікації (Іванова, 2021, с. 139–140).

У дисертації С. Савенка (2021) виявлено провідні конкурсно-фестивальні форми хорової творчості, походження та характерні властивості даного явища на сучасному етапі. Автор виокремлює композиторську, виконавську, диригентську діяльність, які є складовою сучасного етапу конкурсно-фестивального руху. Оскільки однією з вимог конкурсів та фестивалів є «прем'єрна» презентація хорового твору, зазначені конкурсні заходи безпосередньо впливають на безперервний розвиток композиторської творчості у вокально-хоровому жанрі. Дослідник підкреслює, що зацікавлена слухачка аудиторія виявляє неабиякий інтерес до творчих звершень хорових колективів, оскільки саме в змаганнях конкурсанти демонструють «свої найкращі досягнення і знаходяться в найвищій, найкращій виконавській формі» (Савенко, 2021, с. 1).

Під час V Всеукраїнського відкритого круглого столу «Сучасна мистецька освіта в умовах війни», який проходив в межах Тижня науки в Україні та присвячений десятиріччю діяльності Ради молодих вчених ХНУМ імені І. П. Котляревського, Марія Пухляк наголосила, що «без фестивалів та конкурсів наша

професія не існує» (2025). Саме завдяки виходу на сцену, на думку спікерки, можливе професійне виховання та зростання молодих фахових музикантів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Достеменно відомо, що, завдяки конкурсам хорових колективів та диригентів, у тому числі фестивалям хорового мистецтва та мистецьким проєктам¹, щорічні атестаційні іспити диригентів-випускників завжди проходили у духовно-творчій атмосфері, з підтримкою великої кількості слухачів.

Для представників Харківської диригентської школи 2024 рік виявився життєдайним у контексті творчих звершень. Так, упродовж року в Україні було проведено декілька конкурсів хорових диригентів на базі мистецьких закладів вищої освіти.

Перебуваючи в різних куточках України, здобувачі освіти, викладачі, концертмейстери долали сотні кілометрів для організації та проведення занять, здійснення відеозапису програм з диригування, комунікували з керівниками інших музичних навчальних закладів щодо можливості працювати у безпечному просторі.

Відтак, у своєму мотиваційному спротиві війни обдарована молодь виборювала своє право на повноцінну музичну творчість. Враховуючи вище сказане, перелічимо імена конкурсантів – представників кафедри хорового та оперно-симфонічного диригування Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Ілля Коноров (клас професора Сергія Прокопова), який здобув Гран-прі Третього Всеукраїнського конкурсу хорових диригентів імені Дмитра Загребського та Феодосій Морський (клас професорки Наталії Белік-Золотарьової) – золотий диплом III ступеня даного конкурсу (формат участі – *онлайн*), а також аспірант ХНУМ імені І. П. Котляревського – Федір Воскобойніков (клас професора В'ячеслава Палкіна), в минулому випускник кафедри, який отримав III премію Першого Всеукраїнського конкурсу хорових диригентів імені академіка О. С. Тимошенка. Слід зазначити, що методи роботи викладачів із конкурсантами, їх специфіка застосування за таких обставин – це тема окремого наукового дослідження.

¹ Як влучний приклад вкажемо на проєкт «Літня хорова академія», започаткований Асоціацією «Хорове товариство імені Миколи Леонтовича» Національної всеукраїнської музичної спілки, який останнім часом щорічно проводився в кінцевий тиждень червня.

Беззаперечно, в музичних навчальних закладах, де освітній процес організовано у форматі *офлайн*, створені найбільш сприятливі умови для роботи з хоровим колективом та, власне, для участі в *живому* процесі співу. Проте навіть у відносно безпечних містах України процес організації конкурсів мав певні труднощі. Наприклад, час та дату проведення Першого Всеукраїнського конкурсу хорових диригентів імені академіка О. С. Тимошенка НМАУ імені П. І. Чайковського неодноразово було перенесено.

У контексті обраної проблематики дослідження охарактеризуємо окремі конкурси диригентів, що були проведені у форматі *онлайн* протягом 2024 – першої половини 2025 років.

Другий Міжнародний конкурс диригентів імені Андрія Кушніренка, що відбувся 13–18 грудня 2024 року, організований Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича та присвячений 70-річчю членства України в ЮНЕСКО, що об'єднав понад 130 диригентів у п'ятнадцяти категоріях з 24-х міст України та чотирьох зарубіжних країн, членів журі з Італії, Іспанії, Молдови, Румунії, Польщі, України. Гран-прі здобули диригенти з Львова, Івано-Франківська, Ніжина, Одеси.

Відкритий двотуровий конкурс диригентів, організований Дніпровською академією музики, було проведено у березні 2025 року, в якому взяли участь здобувачі освіти II–IV курсів виключно освітнього ступеня бакалавр.

Протягом 16–17 квітня 2025 року відбулося ще одне змагання диригентів – Перший відкритий всеукраїнський конкурс диригентсько-хорової майстерності імені Юрія Кулика, організатором якого виступила кафедра хорового та оперно-симфонічного диригування ХНУМ імені І. П. Котляревського. У творчому змаганні взяли участь 32 учасники, що представляли передвищі та вищі музичні навчальні заклади України. Лауреатські звання отримали молоді музиканти з Харкова, Чернігова, Одеси, Києва, Вінниці, Дніпра, Запоріжжя, Львова. До складу журі увійшли провідні диригенти і хорові педагоги – Є. Савчук, Є. Бондар, З. Остафійчук, Н. Белік-Золотарьова, С. Прокопов, М. Гончаренко, О. Бабошина. Засвідчуючи значущість надбань Харківської композиторської школи, серед обов'язкових творів конкурсантам у першому турі було запропоновано українську

народну пісню «Летіла зозуля» в обробці Юрія Кулика та вокально-хорові композиції «В тиші алей», «Зелений вітер у саду», «Постлюдія» із циклу «Хорові акварелі» Тараса Кравцова, які залишаються хоровою «візитівкою» Слобожанського краю. До конкурсного репертуару також входили хорові твори, які є складовими національної диригентсько-хорової школи, а саме «Тече вода в синє море». «Із-за гаю сонце сходить» Бориса Лятошинського, а також «Осінь» та «Зима» із циклу «Чотири хори *a cappella*» Ігоря Шамо.

У форматі *офлайн* (або у змішаному форматі) було проведено чотири конкурси. Їх розглянемо більш детально.

Перший Всеукраїнський відкритий студентський конкурс хорових і симфонічних диригентів (організований Львівською національною музичною академією імені М. В. Лисенка, кафедра хорового та оперно-симфонічного диригування) проходив у два тури 10–11 травня 2024 року. Підкреслимо, що даний конкурс єдиний в Україні спеціалізувався за двома профілізаціями: «хорове» та «симфонічне диригування». Метою конкурсу є репрезентація професійних здобутків школи хорового та симфонічного диригування на сучасному етапі культуротворення та збереження усталених традицій, сформованих у Львівській національній музичній академії імені М. В. Лисенка. 42 учасники взяли участь у конкурсному випробуванні. Виконання програми другого туру забезпечили симфонічний оркестр оперної студії і студентський хор, у хоровому репертуарі якого були представлені твори композиторів Львівської композиторської школи – обробка української народної пісні «Гей, видно село» Миколи Колесси, «Ой, чого ти почорніло» Віктора Камінського. Серед членів журі – відомі диригенти і педагоги: В. Плоскіна, І. Циклінський, Г. Шпак, І. Юзюк, Б. Дашак. Головні нагороди отримали конкурсант з Національної музичної академії імені П. І. Чайковського. В рамках даного мистецького заходу відбувся ще й конкурс абітурієнтів, який організатори розглядали як дієву форму профорієнтаційної роботи.

Протягом 7–10 листопада 2024 року кафедра хорового диригування Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової успішно провела Третій Всеукраїнський конкурс хорових диригентів імені Дмитра

Загрецького² (до 100-річчя корифеїв Одеської хорової школи Дмитра Загрецького та Григорія Ліознова). Конкурс спрямований на розвиток духовності феноменально обдарованого молодого покоління, а також популяризацію українського академічного хорового мистецтва. Тритурове конкурсне змагання проходило у змішаній формі. Серед 43-х талановитих учасників переважна більшість – *оффлайн*. Викликають захоплення та повагу не тільки його культуротворчі результати і високий рівень організації конкурсного руху, гідний кращих традицій Одеської хорової школи, а й відкритість до спілкування, залучення слухачів та громадського кола (що вкрай важливо). З цією метою було проведено низку культурно-освітніх заходів, організованих кафедрою хорового диригування. Відтак, в рамках конкурсних випробовувань були здійснені постійні онлайн-трансляції на *Youtube*, курси підвищення кваліфікації для викладачів, на церемонії відкриття відбувся концерт студентського хору (у програмі звучали духовні та світські хорові твори українських композиторів – Д. Бортнянського, А. Веделя, К. Стеценка, М. Леонтовича, В. Чолака, Д. Загрецького, А. Авдієвського) та Гала-концерт під час віншування лауреатів.

Справедливе рішення організаторів частину благодійного внеску перерахувати на підтримку ЗСУ є одним з проявів консолідації хорової спільноти. На високому професійному рівні конкурсна програма була представлена студентським хором академії (керівник – професор Г. Шпак). Вокально-хорові композиції представників Одеської композиторської школи «Думка» Олега Польового та «Ой у полі жито» Серафіма Орфеева входили до програми конкурсу II туру. Переможцями стали талановиті диригенти різних регіонів України: Одеси, Харкова, Києва, Запоріжжя, Тернополя, Рівного. До складу журі входили знанні мистецькі діячі нашої держави та зарубіжжя – Ю. Пучко-Колесник, С. Прокопов, Г. Шпак, О. Долішна, В. Гордей, П. Андрійчук, Л. Шумська, С. Савенко, директор конкурсу – Є. Бондар, очолювали журі – Н. Заболотна та Д. Чаусов.

Перший Всеукраїнський конкурс хорових диригентів імені академіка О. С. Тимошенка³ (засновник – Національна академія мистецтв

України, НМАУ імені П. І. Чайковського, кафедра хорового диригування) відбувся 4–7 грудня 2024 року. Звернення до проблеми подальшого розвитку професійної освіти хормейстерів, заявленої в меті конкурсу, на нашу думку, актуалізує нагальну потребу організації і влаштування мистецьких проєктів такого рангу. Однією із особливостей організації конкурсу постала участь здобувачів освіти *вищих* навчальних закладів. Конкурсні випробовування передбачали хормейстерську роботу з хоровим колективом протягом трьох турів.

Відзначимо, що конкурсна програма була одна з найскладніших в Україні, відрізнялась розмаїтим жанрово-стильовим діапазоном: вокально-хорові твори композиторів доби відродження та українського бароко (О. Лассо, К. Монтеверді, М. Дилецький), українська духовна музика першої третини ХХ–ХХІ століть (К. Стеценко, Б. Лятошинський, А. Зубицький, Л. Дичко, Є. Станкович), відомі хорові композиції світової та української класики (Й. С. Бах, В. А. Моцарт, Д. Верді, А. Брукнер, Л. Ревуцький), загалом близько 40 хорових творів.

У зв'язку з вокально-технічним навантаженням на студентський колектив (художній керівник – професор Є. Савчук), організатори запросили до участі два його хорових склади, які представили високопрофесійне виконання програми конкурсних змагань. Кількість учасників творчого змагання була невеликою – сімнадцять осіб, що безпосередньо пов'язано з складними умовами конкурсу та труднощами організації в період воєнного часу. Перемогу отримали здобувачі освіти НМАУ імені П. І. Чайковського: В. Григор'єв, Д. Корінник, В. Гуляк (клас професора Євгена Савчука). Серед лауреатів – представники Харківської (Ф. Воскобойніков) і Одеської (А. Перцев) хорових шкіл. За підтримки меценатів переможці отримали грошові винагороди. Є. Савчук – голова журі конкурсу, М. Тимошенко – співголова журі конкурсу. Серед членів журі відомі діячі вокально-хорового мистецтва – С. Прокопов, Є. Бондар, А. Козир.

У контексті обраної проблематики (на думку авторів статті) необхідно зацентрувати увагу на репертуарній політиці Другого Всеукраїнського відкритого студентського конкурсу хорових диригентів імені Миколи Колесси⁴,

² Конкурс започатковано у 2019 році.

³ Організований під егідою Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, Міністерства освіти та науки України.

⁴ Кафедра хорового та оперно-симфонічного диригування ЛНМА імені М. В. Лисенка.

який було організовано та проведено у три тури протягом 7–8 травня 2025 року, що вирізнялась переважно акапельним хоровим репертуаром. Наголосимо, що під час третього туру студентський хор (керівник – В. Долішний) на високому рівні представив виконання програми, яка складалась повністю з духовної хорової музики у категорії А. Духовний спів було представлено у композиторській інтерпретації О. Кошиця («Хваліте Господа з небес», G-dur), М. Вербицького («Ангел вопієше») та А. Вівальді (XII ч. “*Cum sancto Spiritu*” з кантати “*Gloria*”). Серед членів журі – відомі диригенти та музикознавці: З. Остафійчук, Я. Колесса, О. Бенч, Н. Белік-Золотарьова, І. Бермес, О. Долішна. У конкурсі взяло участь 28 учасників. Перемогу отримали здобувачі освіти з мистецьких закладів вищої освіти різних регіонів України: Харкова, Львова, Дніпра, Києва, Одеси.

Соціокультурна спрямованість представлених у статті конкурсів хорових диригентів віддзеркалилась також у доступності необхідної інформації. Були здійснені онлайн-трансляції кожного туру, задіяні засоби масової інформації та телебачення. Впродовж позаконкурсного часу були організовані круглі столи за участю членів журі, педагогів, учасників конкурсних змагань, відбувалися науково-практичні конференції, а також презентація нотних видань (наприклад, із серії «Репертуарна скарбниця Одеської хорової школи»). Більшість конкурсантів, педагогів, членів журі взяли участь у декількох культурно-мистецьких акціях, власне, отримавши можливість обмінюватися професійним досвідом, що сприяло зміцненню творчих контактів серед диригентів-хормейстерів різного рангу.

Наприклад, під час відкриття Міжнародної науково-практичної конференції «Феноменологічні парадигми музичного мистецтва» пам’яті О. С. Тимошенка (грудень 2024), звучало хорове музичне привітання від Камерного дівочого хору Київського державного музичного ліцею імені М. В. Лисенка (керівник – професор Ю. Пучко-Колесник). Безумовно, таке шанобливе ставлення до творчості митців, яким присвячені конкурси диригентів, підкреслює значущість хорового співу на всіх мистецьких аренах, який є магістральним напрямком духовного життя України.

Майже всі конкурси диригентів носять ім’я відомих українських

митців, репрезентантів хорових шкіл, а саме: Київської – Олега Тимошенка (1932–2010), Львівської – Миколи Колесси (1903–2006), Андрія Кушніренка (1933–2013), Одеської – Дмитра Загорецького (1924–1980), Харківської – Юрія Кулика (1937–1988).

По завершенню Першого Всеукраїнського конкурсу хорових диригентів імені академіка О. С. Тимошенка, професор Євген Савчук наголосив: «Час, проведений на конкурсі, є кращим результатом для подальшого зростання в диригентській професії, в порівнянні з лекціями та заняттями з фаху». У продовженні озвученої думки, професорка Євгенія Бондар засвідчила ведучу роль проведення конкурсів в період війни, «які є не лише культуротворчою місією у боротьбі за мир, але й беззаперечна підтримка української молоді та інвестиція у світле майбутнє України» (цитати наведено одним із авторів статті С. Прокопова як безпосереднього свідка виступів Є. Савчука й Є. Бондар).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумуємо здійснений огляд новітніх конкурсів диригентів в Україні під час воєнного стану наступними положеннями:

- творчі змагання об’єднують представників молодшої генерації *саме у живих зустрічах*, які після пандемії 2021 року та в умовах воєнного стану є значущими;
- *репертуарна політика* конкурсів диригентів базується на «точках перетину» духовної та світської академічної вокально-хорової традиції;
- *науково-практична складова* конкурсів включає синтез теорії та практики (семінари, конференції тощо) як втілення ціннісних орієнтирів професії диригента;
- *фахова уважність* організаторів до учасників конкурсів;
- *систематичність* проведення конкурсів як одна із ознак спадкоємності розвитку хорової культури України (відтак – можемо говорити про беззаперечний її потенціал на європейській арені);
- *духовно-просвітницька та культурна місія* конкурсних випробовувань функціонує через вшанування пам’яті видатних майстрів – репрезентантів різних хорових шкіл;
- творчі змагання є *реальною платформою* для прем’єрного виконання хорових творів молодих композиторів;

– *СХІД & ЗАХІД* – створення відповідних умов надає можливість диригентам з прифронтових зон (Харків та ін.) продовжувати комунікувати у творчих змаганнях, впливати на подальший розквіт української диригентської школи у ХХІ столітті.

Конкурси хорових диригентів, що проводяться під час повномасштабного вторгнення, впливають на безперервність професійного становлення хормейстерів, удосконалення виконавського досвіду, засвідчують втілення ними таких функцій як: навчальна, творча, комунікативна, соціокультурна, інформаційна. У цілому, конкурси хорових диригентів демонструють приклад пристосування української хорової спільноти до тривожного сьогодення, її безпрецедентної консолідації, засвідчують потужний творчий потенціал талановитих конкурсантів, їх високу духовну та виконавську культуру.

Репертуарна політика конкурсів диригентів тісно пов'язана з опорою на композиторську школу того регіону, в якому організована подія.

Важливо відзначити актуальність залучення даної форми як дієвого інструменту для збереження безперервності національного вокально-хорового мистецтва.

Презентація професійних здобутків школи хорового та симфонічного диригування на сучасному етапі культуротворення, розвиток духовного буття молодого покоління, актуалізація проблеми подальшого розвитку професійної освіти хормейстерів, які виокремлено у меті кожного з чотирьох конкурсів (які було детально розглянуто в рамках даної статті), засвідчують спільну мету – спадкоємність розвитку диригентської вокально-хорової традиції України.

Заявлена проблематика наукової розвідки, що пов'язана з дослідженням особливостей організації конкурсів диригентів в мистецькому просторі сьогодення, специфіки організації роботи викладачів із здобувачами у підготовці до конкурсу диригентів в умовах воєнного стану визначає перспективи подальших наукових розвідок.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрійчук П. Перший всеукраїнський відкритий фестиваль-конкурс хорового мистецтва імені Михайла Кречка як культурно-мистецьке явище у період російсько-української війни. *Музика в діалозі з сучасністю: освітні, мистецтвознавчі, культурологічні студії* : матеріали Міжнародної наук.-практ. конф., 26–27 квітня 2023 р. Київ : Київський національний університет культури і мистецтв, 2023. С. 114–117.
2. Бермес І. Організаційні засади музичного фестивального руху в Україні. *Культурологічна думка*. 2015. № 8. С. 190–201.
3. Воскобойнікова Ю. В., Толмачов, Р. В. Українське дитяче хорове виконавство в умовах війни з Росією (до постановки проблеми). *Культура України* : зб. наук. пр. / ХДАК. Харків, 2024. Вип. 84. С. 56–63.
4. Іванова О. Прояви та форми конкурсно-фестивальної комунікації. *Сучасне мистецтво*, 2021. Вип. 17. С. 131–144.
5. Пухляк М. Фестивалі та конкурси молодих виконавців в умовах воєнного часу на прикладі Міжнародного фестивалю «Династія» і Міжнародного конкурсу UKE-PIANO. *Програма V Всеукраїнського відкритого круглого столу «Сучасна мистецька освіта в умовах війни». До тижня науки в Україні та 10-річчя ради молодих вчених ХНУМ імені І. П. Котляревського*. Харків, 2025. Facebook. URL: <https://www.facebook.com/share/v/1Ke1NphNYb/> (дата звернення 25.06.2025).
6. Савенко С. М. Конкурсно-фестивальні форми хорової творчості: традиційні моделі та сучасні тенденції : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавств. Одеса, 2021. 16 с.

REFERENCES:

1. Andriichuk, P. (2023). Pershyi vseukrainskyi vidkrytyi festyval-konkurs khorovoho mystetstva imeni Mykhaila Krechka yak kulturno-mystetske yavyshe u period rosiisko-ukrainskoi viiny [The first all-Ukrainian open festival-competition of choral art named after Mykhailo Krechko as a cultural and artistic phenomenon during the Russian-Ukrainian war]. *Muzyka v dialozi z suchasnistiu: osviti, mystetstvovnavchi, kulturolohichni studii – Music in dialogue with the modernity: studios of educational, art history, culturological studies: Materials of the International Scientific-Practical Conference* (pp. 114–117). Kyiv: Kyiv National University of Culture and Arts [in Ukrainian].
2. Bermes, I. (2015). Orhanizatsiini zasady muzychnoho festyvalnoho rukhu v Ukraini. [Organizational principles of the music festival movement in Ukraine]. *Kulturolohichna dumka – Culture Studies Thought*, 8, 150–155 [in Ukrainian].
3. Voskoboinikova, Yu. V., & Tolmachov, R. V. (2024). Ukrainske dytiache khorove vykonavstvo v umovakh viiny z Rosiieiu (do postanovky problemy) [Ukrainian children's choral performance in the context of the war with Russia (to the statement of the problem)]. *Culture of Ukraine*, 84. Kharkiv, 56–63 [in Ukrainian].

4. Ivanova, O. (2021). Proiavy ta formy konkursno-festyvalnoi komunikatsii [Manifestations and Forms of the Communication on Competitions and Festivals]. *Suchasne mystetstvo – Contemporary art*, 17, 131–144 [in Ukrainian].
5. Pukhlianko, M. (2025). Festyvali ta konkursy molodykh vykonavtsiv v umovakh voiennoho chasu na prykladi Mizhnarodnoho festyvaliu “Dynastiia” i Mizhnarodnoho konkursu UKE-PIANO [Festivals and competitions of young performers in wartime conditions on the example of the International Festival ‘Dynasty’ and the International Competition UKE-PIANO]. *Prohrama V Vseukrainskoho vidkrytoho kruhloho stolu “Suchasna mystetska osvita v umovakh viiny”. Do tyzhnia nauky v Ukraini ta 10-richchia rady molodykh vchenykh KhNUM imeni I. P. Kotliarevskoho – Programme of the V All-Ukrainian Open Roundtable “Contemporary Art Education in the Time of War”. To the Week of Science in Ukraine and the 10th anniversary of the Council of Young Scientists of Kharkiv National University of Arts named after I. P. Kotlyarevsky*. Kharkiv, Facebook. URL: <https://www.facebook.com/share/v/1Ke1NphNYb/> (accessed: 25.06.2025).
6. Savenko, S. M. (2021). Konkursno-festyvalni formy khorovoi tvorchosti: tradytsiini modeli ta suchasni tendentsii [Competitions and Festivals Forms of Choral Creativity; Traditional models and Modern Tendencies]. Extended abstract of candidate’s thesis. Odesa [in Ukrainian].